

УДК: 657.421:656.2

Л. А. ШИЛО<sup>1\*</sup>, У. А. ГРУБЕРТ<sup>1</sup>, О. В. ЧОРНОВІЛ<sup>1</sup>

<sup>1\*</sup>Каф. «Облік, аудит та інтелектуальна власність», Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна, вул. Лазаряна, 2, Дніпропетровськ, Україна, 49010, тел. (056) 373-15-69, ел. пошта shilomail@yandex.ru

## ФОРМУВАННЯ МАЙНОВОГО КОМПЛЕКСУ ЗАЛІЗНИЦЬ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ УКРЗАЛІЗНИЦІ

**Мета.** Робота присвячена дослідженню основних питань щодо формування майнового комплексу залізниць в умовах акціонування. **Методика.** Для вирішення задач такого класу в роботі запропоновано застосувати методики, спрямовані на визначення порядку формування майнового комплексу та аналіз використання основних засобів. **Результати.** У роботі наведено дослідження майнового комплексу в умовах реформування Укрзалізниці. Стаття є теоретичним дослідженням майна залізниць у процесі формування Статутного капіталу АТ «Українські залізниці». **Практична значимість.** Впровадження певних обґрунтованих заходів щодо оновлення майнового комплексу залізниць в умовах акціонування призведе до покращення стану основних засобів всієї залізничної галузі в цілому, що у свою чергу сприятиме підвищенню якості послуг залізниці та зростанню попиту на перевезення пасажирів і вантажу.

*Ключові слова:* майно; реформування; експертні оцінювачі; майновий комплекс; основні засоби.

### Постановка проблеми

В умовах реформування залізничного транспорту особлива увага приділяється формуванню майнового комплексу, що перейде до акціонерного товариства (АТ) «Українські залізниці».

Управління залізницями та іншими підприємствами залізничного транспорту, які належать до державної власності, здійснюється Міністерством інфраструктури України. Управління процесом перевезень у внутрішньому і міжнародному сполученнях, а також регулювання виробничо-господарської діяльності у сфері організації і забезпечення цього процесу залізницями, підприємствами, установами та організаціями проводиться централізовано і належать виключно до компетенції Державної адміністрації залізничного транспорту України (Укрзалізниця).

Майно, що закріплене за залізницями, підприємствами, установами залізничного транспорту загального користування є загальнодержавною власністю [1].

### Аналіз останніх досліджень та публікацій

В умовах реформування залізничної галузі актуальним є питання формування майнового комплексу АТ «Українські залізниці». До складу майнового комплексу входять основні засо-

би, які є його визначальною частиною. Саме цьому питанню приділялась значна увага вчених, серед яких О. А. Топоркова, Н. І. Богомолова, Л. В. Панчук, К. Михайличенко, Н. Р. Домбровська, О. Брисюк, М. А. Демченко, О. А. Наумчук, М. А. Толстих.

### Формулювання цілей статті

Метою статті є розгляд і дослідження майна та основних засобів залізничної галузі в цілому.

### Виклад основного матеріалу

Існуюча структура управління залізничним транспортом, стан виробничо-технічної бази залізниць і технологічний рівень організації перевезень за багатьма параметрами не відповідають зростаючим потребам суспільства та європейським стандартам якості надання транспортних послуг, перешкоджають підвищенню ефективності функціонування галузі та потребують реформування [2].

Досягнення стратегічних і тактичних цілей залізничного транспорту, його подальший розвиток та конкурентоспроможність на ринку транспортних послуг значною мірою залежить від матеріально-технічної бази, складовою якої є основні засоби. Основні засоби на залізничному транспорті різноманітні за структурою, призначенням, приналежністю певним підпри-

емствам або структурним підрозділам. Вони потребують постійного обслуговування відповідно до Правил технічної експлуатації. Для утримання рухомого складу, колії та інших об'єктів інфраструктури в справному стані необхідно здійснювати поточний та капітальний ремонт та інші поліпшення основних засобів [3].

На залізничному транспорті за останній час майже в 10 разів скоротилися темпи оновлення основних засобів. Усе це призвело до значного погіршення стану виробничо-технічної бази залізничного транспорту, згорання програм його економічного та соціального розвитку, створює суттєву загрозу надійному та безпечному функціонуванню залізниць [5].

Подальше погіршення фінансово-економічного стану залізничної галузі, втрата нею технічної та технологічної стійкості можуть призвести до неспроможності залізниць забезпечити у майбутньому потреби економічного зростання країни, дестабілізації та розбалансування транспортної системи, часткової втрати Україною транзитного потенціалу, негативно позначитись на збалансуванні державного бюджету та створити соціальну напругу в суспільстві [6].

На першому етапі реформування протягом 2015 року працювали експертні оцінювачі для переходу Укрзалізниці до ПАТ «Українська залізниця».

Комітет з конкурсних торгів Укрзалізниці 16 грудня 2014 року акцептував пропозицію відкритих конкурсних торгів компанії *Deloitte&Touche* з проведення незалежної оцінки майна УЗ за 15 млн гривень як найкращу з усіх запропонованих компаніями-оцінювачами.

Після реєстрації ПАТ «Укрзалізниця» буде завершено формування майнового комплексу, побудовано структуру управління ПАТ «Укрзалізниця» і утворено 25 філій.

Тобто, відбуватиметься поступовий перехід від територіально-функціональної структури управління до вертикально інтегрованої.

До статутного фонду Компанії вноситься майно Державної адміністрації залізничного транспорту України, підприємств, установ та організацій залізничного транспорту загального користування, які входять до сфери управління Державної адміністрації залізничного транспорту України та припиняють свою діяльність у зв'язку із створенням Компанії.

Кабінет Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади в галузі транспорту та зв'язку затверджує перелік підприємств, установ та організацій залізничного транспорту загального користування, майно яких передається до статутного фонду Компанії, та перелік господарських товариств, пакети акцій, часток, паїв яких вносяться до її статутного фонду.

Земельні ділянки, які перебувають у постійному користуванні Державної адміністрації залізничного транспорту України, підприємств, установ та організацій залізничного транспорту загального користування, за винятком земельних ділянок, наданих для розміщення об'єктів залізничного транспорту загального користування, на які встановлено обмеження щодо розпорядження, вносяться до статутного фонду Компанії в порядку і на умовах, встановлених чинним законодавством України [7].

Внаслідок реформування для залізничної галузі посилюється можливість залучення кредитного фінансування, лізингових угод, що сприятиме активізації розміщення облігацій тощо. Крім того, у рамках єдиного господарюючого суб'єкта спроститься система складних внутрішніх взаєморозрахунків між залізницями, численними структурними підрозділами [2].

На сьогодні оновлення Статутного капіталу товариства в процесі реформування буде формуватися на підставі актів інвентаризації шляхом внесення до нього:

- майна Укрзалізниці, підприємств, крім майна, яке закріплюється за товариством на праві господарського відання згідно із Законом України «Про особливості утворення публічного акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування», та іншого майна, яке відповідно до законодавства не може бути включене до статутного капіталу;
- 100 відсотків акцій, що належать державі у статутному капіталі господарських товариств;
- пакетів акцій (часток), що належать державі у статутному капіталі господарських товариств;
- права господарського відання магістральними залізничними лініями загального користування, тягові підстанції, контактна мережа та інші пристрої технологічного електропостав

чання, системи сигналізації, централізації, блокування та управління рухом поїздів, об'єкти і майно, призначені безпосередньо для виконання аварійно-відновлювальних робіт;

– права постійного користування земельними ділянками, наданими для розміщення Укрзалізниці та підприємств [8].

Головна причина сучасного становища галузі – порушення процесу відтворення засобів виробництва через постійний дефіцит інвестицій на відновлення основних фондів, насамперед, у зв'язку з недостатністю основного джерела власних коштів – амортизаційних відрахувань [9]. Отже, основною проблемою розвитку залізничного транспорту, яку необхідно вирішити в процесі його реформування, є необхідність збільшення інвестицій у відновлення основних фондів, насамперед поновлення принципу простого їхнього відтворення за рахунок власних джерел – амортизаційних відрахувань і прибутку, а також залучення зовнішніх інвестицій, у тому числі приватних.

### Висновки

Таким чином, сучасна стратегія розвитку залізничного транспорту базується на реформуванні системи управління галуззю, подальшій її монополізації, що в цілому стане важливим кроком до вирішення проблеми вкрай необхідного оновлення рухомого складу, модернізації інфраструктури з метою підвищення пропускної спроможності, розвитку швидкісних сполучень і, як наслідок, підвищення конкурентоспроможності як на національному, так і на міжнародному ринках транспортних послуг [4].

Після створення філій АТ «Українські залізниці» значно покращиться ефективне управління економічною діяльністю залізничного транспорту, спростяться умови фінансування, спрямовані на оновлення основних засобів з метою забезпечення надійної та ефективної експлуатації залізничного транспорту у внутрішньому та міжнародному сполученні.

Програма розвитку залізничного транспорту базується на реформуванні системи управління галуззю, що стане важливим етапом до вирішення проблеми оновлення основних засобів та підвищення конкурентоспроможності на ринку транспортних послуг.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державна програма реформування залізничного транспорту 2008-2015рр.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://refdb.ru/look/1375711.html>
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми реформування залізничного транспорту на 2010-2019рр» від 16 грудня 2009 р. № 1390: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1390-2009-%D0%BF>.
3. Топоркова, О. А. Організація документального контролю основних засобів на залізничному транспорті [Текст] / О. А. Топоркова, Л. Ф. Яцко // Зб. наук. пр. Дніпропетр. нац. ун-ту залізнич. трансп. ім. акад. В. Лазаряна «Проблеми економіки транспорту» – 2013 – Вип. 5. – с. 102-108.
4. Богомоллова, Н. І. Фінансова стратегія розвитку залізничного транспорту: сутність та особливості формування [Електронний ресурс] / Н. І. Богомоллова // електр. наук фахове видання «Ефективна економіка» Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет. – Дніпропетровськ, 2012 – Вип. 1. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=881>
5. Михайличенко, К. Удосконалення механізмів реформування залізничного транспорту: аналітична записка [електронний ресурс] / К. Михайличенко // Національний інститут стратегічних досліджень – 2014 р. Режим доступу <http://www.niss.gov.ua/articles/1662/>
6. Постанова Кабінету Міністрів України № 200 «Про утворення публічного акціонерного товариства «Українська залізниця» від 25 червня 2014р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/200-2014-%D0%BF>
7. Проект закону України «Про особливості реформування залізничного транспорту загального користування»: [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://www.mtu.gov.ua/en/alias\\_50/2184.html](http://www.mtu.gov.ua/en/alias_50/2184.html)
8. Закон України «Про особливості утворення публічного акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування» [Відомості Верховної Ради України, 2012 № 49 ст. 553]:[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4442-17>
9. Партин, Г. О. Фінанси підприємства [Текст] / Г. О. Партин, А. Г. Загородей. – Львів : ЛБІ НБУ, 2003.

Л. А. ШИЛО<sup>1\*</sup>, У. А. ГРУБЕРТ<sup>1</sup>, Е. В. ЧЕРНОВОЛ<sup>1</sup>

<sup>1\*</sup>Каф. «Учет, аудит и интеллектуальная собственность», Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта имени академика В. Лазаряна, ул. Лазаряна, 2, Днепропетровск, Украина, 49010, тел. (056)373-51-69, эл. почта shilomail@yandex.ru .

## ФОРИРОВАНИЕ ИМУЩЕСТВЕННОГО КОМПЛЕКСА ЖЕЛЕЗНЫХ ДОРОГ В УСЛОВИЯ РЕФОРМИРОВАНИЯ УКРЗАЛИЗНЫЦЫ

**Цель.** Работа посвящена исследованию основных вопросов формирования имущественного комплекса железных дорог в условиях акционирования. **Методика.** Для решения задач такого класса в работе предложено применять методики, направленные на определение порядка формирования имущественного комплекса и анализ использования основных средств. **Результаты.** В работе представлено исследование имущественного комплекса в условиях реформирования Укрзалізництва. Статья является теоретическим исследованием имущества железных дорог в процессе формирования Уставного капитала АО «Украинские железные дороги». **Практическое значение.** Внедрение конкретных обоснованных мероприятий по обновлению имущественного комплекса железных дорог в условиях акционирования приведет к улучшению состояния основных средств железнодорожной отрасли в целом, что в свою очередь будет способствовать повышению качества услуг железных дорог и росту спроса на перевозки грузов и пассажиров.

*Ключевые слова:* имущество; реформирование; экспертные оценщики; имущественный комплекс; основные средства.

L. A. SHILO<sup>1\*</sup>, Y. A. GRUBERT<sup>1</sup>, E. V. CHERNOVOL<sup>1</sup>

<sup>1\*</sup>Dep. «Accounting, Auditing, and intellectual property», Dnipropetrovsk National University of Railway Transport named after Academician V. Lazaryan, Lazaryan St., 2, Dnipropetrovsk, Ukraine, 49010, tel. +38(056)373-51-69, e-mail shilomail@yandex.ru

## FORMING OF THE PROPERTY COMPLEX RAILWAY NETWORK IN THE CONDITIONS OF REFORMING OF UKRZALIZNYTSIA

**Purpose.** The article is devoted to research the major issues of formation of property complex of railways in conditions of corporatization. **Methods.** To solve the tasks of such a class in the work is offered to apply methods aimed at the defining the procedure of formation of property complex and the analysis of use fixed assets. **Results.** The article presents research of the property complex in the conditions of reforming the Ukrainian Railways. This article is a theoretical research of the property of railways in the process of formation of the authorized capital of JSC «Ukrainian Railways». **The practical significance.** The implementation specific justified events on updating of property complex the railways in conditions of corporatization will lead to the improvement of the status fixed assets of the railway industry in general, which in turn will improve the quality of railway services and the growth in demand for passenger and freight transportation.

*Keywords:* possessions; reformation; expert appraisers; property complex; fixed assets.

Надійшла до редколегії 22.10.2015.

Стаття рекомендована до друку канд. екон. наук, доц. Гненним М. В. та канд. екон. наук, доц. Пікуліною Н. Ю.